

3.11.22

czwartek, godz. 19.00
NFM, Sala Kameralna

Vilnius String Quartet

Vilnius String Quartet:

Dalia Kuznecovaitė – skrzypce

Artūras Šilalė – skrzypce

Kristina Anusevičiūtė – altówka

Viktor Rekalas – wiolonczela

Program:

Jurgis Karnavičius (1884–1941)

I Kwartet smyczkowy g-moll op. 1 [35']

I. Allegro moderato

II. Allegro

III. Andante

IV. Allegro

Stanisław Moniuszko (1819–1872)

II Kwartet smyczkowy F-dur [16']

I. Allegro moderato

II. Allegro

III. Scherzo. Allegretto

IV. Allegro

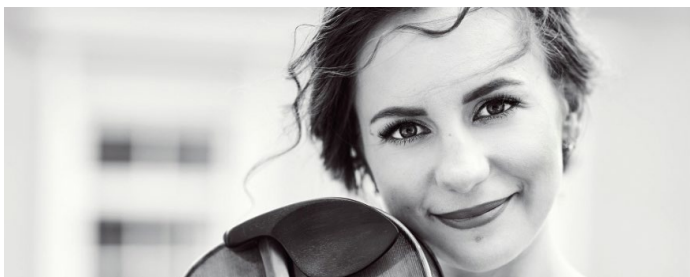
Karol Szymanowski (1882–1937)

II Kwartet smyczkowy op. 56 [17']

I. Moderato dolce e tranquillo

II. Vivace. Scherzando

III. Lento

Dalia Kuznecovaitė, fot. Ugne Photo Touch

Zapraszamy na występ Vilnius String Quartet! W programie znalazły się dzieła kompozytorów litewskich i polskich. Nazwiska Stanisława Moniuszki i Karola Szymanowskiego są polskim słuchaczom doskonale znane, natomiast Jurgis Karnavičius to twórca u nas niemal anonimowy, a przecież także warty zapamiętania.

Karnavičius, który przyszedł na świat w Kownie, należał do tego samego pokolenia co Karol Szymanowski. Miał wszechstronne wykształcenie, oprócz teorii muzyki i kompozycji studiował bowiem prawo w Sankt Petersburgu. W późniejszych latach wykładał w tamtejszej akademii muzycznej. W 1927 roku wrócił do rodzinnego miasta, gdzie także pracował w konserwatorium oraz grał na altówce w miejscowej operze. Sławę i uznanie przyniosła mu wystawiona w 1933 roku czteroaktowa opera *Gražina*, oparta na poemacie Adama Mickiewicza. Pozycję Karnavičiusa ugruntowała wystawiona cztery lata później opera *Radvila Perkūnas*, dla której inspiracją były wątki z biografii Krzysztofa Radziwiłła, hetmana wielkiego litewskiego, noszącego przydomek „Piorun”. Podczas koncertu zabrzmiał napisany w 1913 roku *I Kwartet smyczkowy g-moll* op. 1 Karnavičiusa. To czteroczęściowa kompozycja, którą wyróżnia nie tylko wyjątkowa kunsztowność (warty uwagi jest zwłaszcza kontrapunkt w trzecim ogniwie, *Andante*), ale także jednoczesna przystępność tej pełnej zapadających w pamięć melodii muzyki. Tradycje muzyczne w rodzinie Karnavičiusa kontynuował jego żyjący w latach 1912–2001 syn, który był wieloletnim rektorem wileńskiego konserwatorium, a także wnuk, urodzony w 1957 pianista (oba mężczyźni mieli na imię Jurgis).

Także dorobek Stanisława Moniuszki składa się w przeważającej mierze z oper. Oba jego kwartety smyczkowe to kompozycje młodzieńcze, ukończone prawdopodobnie w 1839 roku i zadedykowane Józefowi Elsnerowi. Autor *Halki* zafascynowany był w tamtym czasie muzyką klasyków wiedeńskich, stąd też trzecie ogniwo, choć oznaczone jako *Scherzo*, tak naprawdę jest menuetem, dworskim tańcem utrzymanym w metrum trójdzielnym. Ogniwo to nosi także podtytuł programowy *Baccanale monacale (Bachanalia klasztorne)*, ale kompozytor nie zdradził źródeł inspiracji. *Kwartet F-dur* charakteryzuje się pogodnym nastrojem i wielką śpiewnością melodii. Moniuszko przez prawie dwie dekady mieszkał w mieście, od którego nazwę wzięął Vilnius String Quartet. Kompozytor przeprowadził się tam w 1840 roku i rozpoczął intensywną działalność organizacyjną – stworzył amatorski chór i orkiestrę, z którymi wykonywał dzieła Wolfganga Amadeusa Mozarta, Josepha Haydna i Felixa Mendelssohna Bartholdy’ego. W 1848 roku przedstawił tam też skróconą, dwuaktową wersję *Halki*, która z powodu miejsca wystawienia zwana jest od tamtej pory „Halką wileńską”.

Najbardziej zaawansowaną i radykalną pod względem kolorystyki, harmoniki i faktury kompozycją będzie *II Kwartet smyczkowy* Karola Szymanowskiego. To jednocześnie dzieło najpóźniejsze z trzech ujętych w programie koncertu, napisane jesienią 1927 roku. Kompozytor zgłosił ten utwór do zorganizowanego przez Musical Fund Society w Filadelfii konkursu na dzieło kameralne. Utwór wyróżnienia nie zdobył (nagrodzono ex aequo *III Kwartet* Béli Bartóka i *Serenadę na pięć instrumentów* Alfredo Caselli), a sam Szymanowski prędko począł wątpić w jego wartość, pisząc do jednej z przyjaciółek: „Kwartet ten jakoś przestał mi się podobać i mam poważne wątpliwości co do jego wartości”. Wysłuchanie tego dzieła prędko rozwieje wątpliwości słuchacza, bowiem mamy do czynienia z jednym z najoryginalniejszych dzieł kameralnych muzyki polskiej pierwszej połowy XX wieku. Ogniwo pierwsze składa się z dwóch myśli muzycznych. Pierwsza z nich jest śpiewna i pogodna, druga zaś o wiele bardziej ekspresyjna i pełna oryginalnych współbrzmień. W dynamicznej części drugiej kompozytor zacytował melodię pieśni zbójnickiej *Pociesz chłopcy*, która pojawiła się także w jego balecie *Harnasie*. Główny temat finałowej fugi oparty jest na cytacie z *Tańca zbójnickiego* z tego dzieła, a wykorzystanie skali podhalańskiej w temacie drugim sprawił, że jest to muzyka brzmiąca surowo i szorstko, pełna wszakże wielkiego witalizmu. Uderza tu także pomysłowość twórcy w zakresie kolorystyki. Narrację urozmaicają różne zabiegi artykulacyjne: flażolety, glissanda, gra przy podstawku lub przy gryfie, wykorzystanie tłumików, a także śmiałe wprowadzanie do narracji dysonansowych współbrzmień. Wszystkie te elementy decydują o niezwyklej oryginalności dzieła, które do dziś nie straciło nic ze świeżości i siły wyrazu. To muzyka migotliwa i niezwykle barwna, momentami zniewalająco wręcz zmysłowa. Prawykonanie *II Kwartetu smyczkowego* miało miejsce w maju 1929 roku w Warszawie. Kompozytor zadedykował swoje dzieło zakopiańskiemu lekarzowi Olgierdowi Sokołowskiemu oraz jego żonie Julii. Pomimo wielu trudności technicznych dzieło to cieszy się dużym powodzeniem i jest dość często wykonywane.

Oskar Łapeta

NFM.WROCLAW.PL

Organizator:

NFM – instytucja kultury miasta Wrocławia współprowadzona przez:

Wrocław miasto spotkań

